

POPONNIK.

List za šolo-in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 glj., za pol leta 1 glj. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oreno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovetljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravništvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Prvo zborovanje „Zaveze“ itd. — Nekoliko črtic iz domače vzgoje v prostih Slovencih. — Čmerlji. — Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. — Književno poročilo. — V zadevi slov. uč. društev. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — Natečaj.

Prvo zborovanje „Zaveze“ slov. učiteljskih društev v Ljubljani, dne 22. in 23. aprila 1889.

Letošnji velikonočni prazniki so bili za slovensko učiteljstvo prevelike važnosti. Z novoprerajeno naravo je se prerodila tudi naša stanovska vzajemnost, ki si je postavila v „Zavezi“ svoje gojišče, svoje trdno središče, iz katerega imajo dobivati „Zavezni“ posamezni udje primerno spodbudo, da se oklenejo trdneje drug drugega v pravi bratovski ljubezni, uvažajoč staro resnico, da „v slogi je moč!“

Kar je zavedni del slovenskega učiteljstva vže dolgo želel, to sedaj imamo. Lik českim in hrvatskim bratom znamo tudi mi, slovenski učitelji svojo „Zavezo“. Čuvati nam je le bode in gojiti, da vselej ostane res tudi trdna „zveza“, trdnjava, ki bode vsigdar zoperstala sovražnim navalom, naj pridejo od katere strani koli. V to pomozi Bog!

Preidoč k poročilu o I. zborovanju „Zaveze“ nam je navesti, da so v pondeljek, 22. aprila zborovali delegati, med tem ko se je glavni zbor vršil 23. aprila.

V pondeljek okolu 6. ure zvečer napolnila se je mestna dvorana delegatov in mnogo drugih gg. učiteljev-gostov. Točno ob šestih se je začelo zborovanje.

Gospod Žumer pozdravi delegate in učitelje, došle iz vseh krajev slovenskih k današnjemu velevažnemu shodu, na katerem naj vsakdo prosto svoje mnenje izraža, svoje nazore naglašaja, da se bode vspeh obravnava združil v gotov okvir. Posebno v imenu „Slovenskega učiteljskega društva“ pozdravlja zborovatelje, ter izraža gorko željo naj bi bilo vse delovanje le v prid slovenskemu učiteljskemu stanu.

Predsedništvo prevzame potem načelnik osnovalnega odbora g. Gradišnik, učitelj v Hrastniku. pozdravlja slovenske učitelje ki so prišli od Jadranskega morja, nemškoštajerske meje in iz drugih pokrajin ter obžaluje, da jedino tužni slovenski Korotan ni poslal nobenega zastopnika. Načelnik gosp. Gradišnik pozove potem tajnika, naj prebere imena delegatov in imena in število udov k zavezi pristopivših učiteljskih društev. Tajnik gosp. Kocbek to stori.

in podlega. Kako se veseli človek, ako najde v sedanji dobi krepko, zdravo, zlato zrno, ki naj bode seme za hujše čase. Dá, v sedanjem času, ko socializem z mogočno, železno pestjo bije ob dveri, trepečemo nalik Rimljanem pred zivom: „Hannibal ante portas!“ „Socialismus ante portas!“ pretresa dandanes ysakega rodoljuba. Državniki in vsi možje z iskrenim domoljubjem motré in motré svoj narod, iščeči pomočkov, da bi ga rešili pogina. Socialno vprašanje je na dnevnem redu pri velikih in malih narodih. Vprašaj dandanes neolikanca, kaj meni o sedanji dobi. „Tako ne more biti več dalje!“ odgovoril ti bode.

Šolstvo se močno dotika socialnega vprašanja. Pokojni Rajč izustil je pomenljiv stavek: „Dajte mi učilnice v roke, in gibal bodem z vsemi močmi!“ Moralna stran socialnega vprašanja je naloga cerkvi in šoli.

Kar so Liechtenstein-ovci je-li posvetljevati tudi v naše šolstvo, trdno poudarjam, v naše slovensko šolstvo, (kar jim ni bilo potreba), napérili so ostre puščice tudi naši narodni šoli in sicer tako slepo, da nesrečno stanje v družabnem življenju, osobito v našem kmetu pripisujejo narodni šoli, ter jej nakladajo ta vnebojopiči greh na njen grešni hrbet, nepomisleči, da so sedaj razni odnošaji, ki ovirajo napredek novi šoli v moralnem oziru, odnošaji, s katerimi se njihovi „srčkani“ stari šoli ni bilo treba bojevati. Z užaljeno dušo pa moramo poslušati brezbrojne pritožbe: „Dobri ljudje ginejo — današnja narodna šola!“ — Zlobnež je zapadel ostrej svetnej pravici — današnja narodna šola! Blagostanja, sreče, Božjega blagoslova ni — današnja narodna šola!“

Se ne čuje li-to kakor Faust in Mefisto? — Svet je bil dober kakor Faust, a satan je poslal Mefisto — sedanjo narodno šolo — in okužila ga je. — Potrpelo bi se še to, ako bi se napadala le šola, a zalezuje in črni se ubogi slovenski učitelj, ako le izusti, da ni Liechtenstein-ovec. Iz tega imena se sklepajo njegova verska načela, njega katoliško mišljenje. Kako bi strmeli ljuti sovražniki narodne šole, zoperniki onih učiteljev današnje šole, ki so odšli v boljše deželo, a bi se odprla pred njimi življenja knjiga pokojnega učitelja — trpina, ki je marsikaj daroval za deco, ki mu je bila izročena, kot veren sin naroda, zvest sin svete vere.....

Nazori, ali kako bi se drugače izrazil, menjajo se z veliko hitrostjo. A vzgajati pa moramo po pedagogičkem načelu: Vzgojuij po obstoječej kulturi! Toda Ahil-ovih nog bi bilo treba, da bi dotekavali dobro, s čimur drvi naša sedanja prosveta naprej. Rekel sem poprej: Nazori se menjajo. Tej trditvi v podporo samo jeden vzgled zadevajoč šolo. Kje so časi, akoravno ni davno, da so minoli, ko nam je čitajočim čisto priproste povesti plala duša v veselju in žalosti. Daj deci dandanes tako knjigo v roke! Razvnela jej ne bode ognja v nedolžnem srcu, veselil se bodeš le, da čita, akoravno s hladno dušo. Mladina zahteva iste duševne hrane, a v drugi posodi. Čemu torej toliko ropoto proti naši šoli v moralnem oziru! Vsaj naša šola ne trpi petine stoletja. Dobra vzgoja v našem narodu stare šole bi ne smela tako hitro izginiti, temveč podpirati vzgojo sedanjej šoli. Kajti znano je vsakemu naobražencu, da domača vzgoja mora pomagati šolski vzgoji. Ako pa stara šola ni bila tako dobra, tedaj pa velja drug zaključek: „Današnja šola je tako malopridna, da je v tem kratkem času pokvarila, zadušila vse, kar je stara šola vstvarila.

Tedaj pa smo mi učitelji brezvestni, brezvestni oni, ki so skovali zakone novi šoli, ker smo prizadeli milemu narodu rane v moralnem oziru. Res, to je več od Herostratove slave!

Odslej bode morale učiteljstvo in duhovništvo z vsemi močmi pospeševati domačo vzgojo. Z veseljem sem tedaj pozdravil misel izbornega učitelja, da se bode kmale morala oskrbeti knjiga domačega vzgojstva.

Namen tem črticam je, da vzbudim veselje svojim tovarišem do onega dela. Blagovolite oprostiti moj malo predolgi uvod, ter prijazno vsprejeti te črtice, ki res niso drugega nego črtice brez vsake celote, ki sem jih v naglici načrtal na papir.

I. Pospeševalka v domači vzgoji je mejsebojna ljubezen v rodbini.

Podajmo se v hišo slovenskega kmeta ali drugega prostega Slovenca! Kako trdne vezi združevajo to rodbino! Koje so te vezi? To je mejsebojna ljubezen, ona neprisiljena, nenadičena ljubezen, ki ne vsahne nalik umetno vzgojeni cvetici prišedši na ostri zrak. To je ljubezen, ki jo je vcepil Božji stvarnik v človeško srce, ljubezen, ki jo naletavamo samo pri nepopačenem rodu. Tujec, ki je živel nekoliko časa v našem narodu, posmehnil bi se mi: „V prostem narodu slovenskem nisem našel znakov ljubezni. Čudim se le tem mrzlim, ledenim srcem, kojih ne ogreva niti iskrica blažene ljubezni“. Videti je v resnici taka; saj piše znani česki rodoljub Jan Lego o Slovencih: „Naj se rodbina še tako goreče ljubi, kaže vpricho tujca mnogokrat jako hladno odmerjenost med seboj, in če kdo ne znajoč te strani rodbinskega življenja na Slovenskem, nagloma stopi v hišo, mogel bi soditi, da je tu malo poprej vihrala domača nevihta“.

Ako hočeš videti rodbinsko ljubezen v prostih Slovencih, idi v času nesreče, nezgode v njih hišo. Tedaj bodeš čutil to ljubezen, srce ti bođe utripalo, da-si ne bodeš gledal strastnih prizorov, joka in srda, ne one stoične vdanosti v osodo. Glej ga slovenskega kmeta, kakor grca trdega, a vidiš, solza mu je prirosila na lice. Glej jo, slovensko mater, ki ni ljubkovala svojega sina, ki sedaj odhaja v vojake; samo roko mu stiska in solza jej blesti na veku. Toda ta obraz, kako bi ga mogel opisati, z neokretnim peresom, kako težko s slikarskim kistom navdihniti mu oni žar ljubezni, ki pregreva v tem trenutju srei slovenskih roditeljev, ter se izraža na potezljajih njunih obličij. — To je oni činitelj v slovenski vzgoji, kojega ne smemo prezreti.

II. Nekoliko karakterističnih posebnostij iz domače vzgoje v Slovencih.

Očividna sta dva znaka v vzgoji prostih Slovencev: 1. krščanska, 2. nemehkužna izreja. Odgoja otrok pripade obema roditeljema. Vse se vrši nekako samo od sebe. Slov. oče in mati ne poznata nikakoršnih točk in norm. Kar sta videla pri svojih roditeljih, to je tudi nju vodilo. Vso njihovo praktično vzgojo vglajuje, vtrjuje in poostruje cerkev in šola in nekoliko primerne knjige. Slušajmo zopet Leg-a: „Dobra je vzgoja v Slovencih, če pomislimo, da je bilo še do nedavno po kmetih na Slovenskem jako malo osnovnih šol: zato se moramo vpraj čuditi razmerno velikemu številu mož, vzišlih iz najnižjih vrst slov. naroda.“ To je po mojem mnenju pripisovati značaju, ki se otroku vže z malega vtruje.

„Zavezna pravila“ so torej potrjena in slavnej delegaciji boče danes nalog, da izreče o njih svoje mnenje, t. j. da jih vsprejme, predrugači, dopolni ali pa — zavrže.

Ko so bila „pravila“ potrjena, misliti je bilo, „osn. odboru“, na prireditve I. glavnega zborovanja. V to sta se določila sprva 14. in 15. sept. 1888. l. — Zato je opozoril „osn. odbor“ p. n. uč. društva naj sigurno vpošljejo skrajno do 1. avg. 1888 svoja pravila in imenike, do 10. avg. pa naj naznanijo izvoljene delegate kakor tudi govore, ki bi naj prišli na dnevni red glav. zborovanja. — A kakor Vam vsem znano, se nam ta namera ni posrečila!

Raznodobne vel. počitnice v posamnih slov. pokrajinah bile so vzrok, da je „osn. odbor“ moral glavni zbor „zaveze“ odložiti na Božični čas.

Sedaj je težil „osn. odbor“ po tem, da kolikor toliko vnema in navdušuje slov. učiteljstvo za nameravano „zavezo“, bodi si, da vže obstoječa društva prijavijo svoj pristop, bodi si, da si sodrugi v okrajih, kjer še lastnega društva nimajo, tako osnujō.*) V ta namen sestavil je „osn. odbor“ poseben poziv, kojega je objavil v „Pop.“, „Uč. Tov.“ in „Slov. Nar.“**) A tudi posebej ga je dal natisniti ter ga doposlal vsem šolam Őrnomeljskega, Kamniškega, Kočevskega, Kranjskega, Novomeškega, Postojinskega in Radovljiskega okraja, v drugih okrajih Kranjske pa — ker je zmanjkalo tiskovin — le večrazrednicam. Le „pravila“ pa je „osn. odbor“ poslal vsem uč. društvom v več izvōdih z namenom da je sl. načelnštva razdelē mej gg. delegate.***)

Bližal se je Božič in ž njim I. „zaveznega“ zborovanja čas!

A tudi zdaj je ni bilo možno sklicati! „Osn. odboru“ došlo je od posameznikov, društev i. dr. toli ugovorov proti zboru o Božiču (daljna pot, huda zima, — orgljanje), da je bil znova — kakor neljubo tudi — prisiljen, zborovanje preložiti na velikonočni čas 1889. l. A za trdno je sklenil, da takrat skliče zbor brez pogojno.

* * *

Odslejno delovanje „osn. odbora“ obstojalo je v tem, da pripravi in osigura vse, česar je treba v redno zborovanje „zaveze“ o Vel. noči.

Došel mu je od okr. gl. Celjskega d. ddo. 16. okt. 1888, št. 30.312 ukaz, naj se izkaže o stanju društva (ukaz se prečita).

Redno je oznanil „osn. odbor“ političnej oblasti dan I. zbora „zaveze“ in kraj, kjer se boče vršil; isto tako je prijavil sl. magistratu Ljubljanskemu čas zbora. (To se je godilo v času od 10.—17. aprila).

Pri tej priliki mi je sveta dolžnost, da v imenu „osn. odbora“ izrekam preiskreno zahvalo g. dr. Iv. Dečku v Celju, ki nam je vselej radovoljno postregel sē svojim izkušenim pravnim svētom: kako nam je postopati napram pol. oblastnijam itd. Upam, da se boče tudi častita delegacija odvezala v istem smislu imenovanemu gospodu! (Živio! Slava!)

*) Kakor sem s posebnim veseljem poizvedel, neki nameravajo sodrugi Kamniškega in Kranjskega okraja vstanoviti svoje društvo. Upajmo, da bočeti obe drušvi kmalu v kolu naše „Zaveze“.

**) To se je zgodilo v prvi polovici mes. novembra 1888. l.

***) Tu gre posebna hvala g. Nerat-u, ki je „osn. odboru“ blage volje oskrbel natis napominjanih tiskovin ter tudi njih razpošiljatev.

Nadalje je „osn. odb.“ stopil v dogovor sè sl. odborom „Slov. uč. društva“ v Ljubljani, da bi ono blagoizvolilo preskrbeti „Zav.“ zboru pristojno zbirališče ter tudi sicer vkrenilo potrebno v v najno povzdigo shoda. Slavni odbor se je tej prošnji veledušno odvezal (dotično pismo se prebere) in ponosen je lahko na to, da je tako sijajno povspesoval namero ves. učiteljstva slovenskega. Priserčna Vam hvala, č. gospoda „Slov. uč. društva“ za skazano sodružno ljubav in prijaznost!

Naposled pa še najsrčneja hvala vsem, ki so na kakoršni način koli povspesovali težavno delo „osn. odbora“, vzlasi pa še vrlima šol. listoma „Pop.“ in „Tov.“, ki sta vselej „Zaveze“ zadeve točno objavljevala ter I. našemu dnevniku „Sl. Narodu“, ki je vsikdar rad svoje predale odprl razvoju „Zaveze“, kedar koli se je „osn. odbor“ obrnil do njega. (Živio! Slava-klici.) — „Zaveza“ bode pa to v hoboče sigurno vedela tudi dostojno ceniti. (Dobro! dobro.)

Sedaj naznani g. predsednik imena izvoljenih delegatov in pozove g. Kocbek-a, da poroča o denarstvenih razmerih osnovalnega odbora.

Gospod Kocbek prečita potem račun o dohodkih in stroških „Zaveze“ od 2. novembra 1887. do 20. aprila 1889. Dohodkov je bilo 49 glđ. 30 kr. stroškov pa 46 glđ. 91 kr., tako da je ostalo v blagajnici 2 glđ. 39 kr.

Gospod Ribnikar nasvetuje, da se račun odobri in izreče osnovalnemu odboru, gg. Arminu Gradišnik-u in Fr. Kocbeku preserčna zahvala, kateremu predlogu zbor z odobravanjem pritrđi. Predsedništvo začasno prevzame sedaj starosta učiteljev g. A. Praprotnik, kateri se zahvali na tej časti in izjavi, da za kratek čas rad prevzame vodstvo zbora „Zaveze“, a za daljši čas mu to zaradi drugih obilih poslov ni mogoče.

Gospod Nerat iz Maribora nasvetuje, da bi se pravila „Zaveze“, ki so udom itak znana vsprejela „en bloc“. Predlog obvelja. Vršiti se ima sedaj volitev odborova.

Gospod Ribnikar predlaga, naj bi vsako društvo imenovalo jednega odposlanca in ti skupno naj bi sestavili kandidatno listo za odbor. Ko so se udje imenovali, izvolijo se slednjič po vskliku: Predsednikom gosp. Feliks Stegnar, podpredsednikoma gg. Razinger in Fr. Praprotnik, učitelj v Pušcavi; tajnikoma gg. Majer in Ferlan; denarničarjem: g. Kokalj; kot odborniki za Štajersko: gg. Kavkler, Gradišnik in Kocbek. Za Primorsko: gg. Kante, Bogatec in Krašovec, za Kranjsko: gg. Ribnikar in Romih. (Dalje prih.)

Nekoliko črtic iz domače vzgoje v prostih Slovencih.

(Predaval v celjskem učiteljskem društvu 7. marcija t. l.)

Ivan Stukelj.

Podoba živa naše dobe
Si ti, oj zimski dan;
Kot ona poln svetlobe,
Kot ona mrzel in hladán.

S. Gregorčič.

Tako obsoja pesnik našo sedanjo dobo. Stritar jo imenuje dobo „frazo“. Kako težavno je torej razsojevati pravo od nepravega, vzvišeno od malopridnega

Od 70 delegatov bilo je že pri čitanju 31 navzočih, pozneje jih je prišlo še 17. „Zaveza“ imela je začetkom l. 1889. že 711 članov, in sicer v nastopnih učiteljskih društvih: Brežiško-Sevniško učiteljsko društvo 26, Celjsko učiteljsko društvo 28, Gorenjegraško učiteljsko društvo 17, Okrajno učiteljsko društvo v Ljutomeru 19, Okrajno učiteljsko društvo v Ormožu 23, Savinjsko učiteljsko društvo 19, Slovejegraško učiteljsko društvo 10, Šmarsko-Rogaško učiteljsko društvo 14, Učiteljsko društvo za Mariborsko okolico 35, Učiteljsko društvo za Ptujski okraj 32, Društvo učiteljev in šolskih prijateljev šolskega okraja Logaškega 70, Pedagogičsko društvo 151, Slovensko učiteljsko društvo 80, Učiteljsko društvo za Postojnski okraj 47, Tominsko učiteljsko društvo 30, Učiteljsko društvo za Goriški šolski okraj 45, Učiteljsko društvo za Koperski šolski okraj 26, Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj 39 članov. — Od teh članov biva jih na Štajerskem 223, na Kranjskem 348, na Primorskem 140, na Koroškem 0 . . Ker je učiteljev na slovenskem Štajerskem 543, na Kranjskem 486, na Primorskem 141, na slovenskem Koroškem 150, vkupe 1420 učiteljev, je razvidno, kako izredne važnosti in kako globokega vpliva je slovensko učiteljstvo v življenju narodovem.

Načelnik osnovalnega odbora g. Gradišnik potem slika zgodovino ustanovljenja „Zaveze slovenskih učiteljev“, tako-le:

Ob predavanju g. Kocbeka pri mesečnem zborovanju „Celjskega učiteljskega društva“, dne 2. nov. 1887. l. „O zavezi učit. društev“ staval je g. predavatelj predlog, naj „Celjsko učit. društvo“ prevzame osnovanje „zaveze slov. učit. društev“ ter v to izvoli poseben odbor. Predlog le tá bil je jednoglasno sprejet in v osnovalni odbor bodoče „zaveze“ izvoljeni so bili po navzočih gg. društvenikih naslednji trije gg.: Brezovnik Anton, Kocbek Francišek in Gradišnik Armin. (Jednoglasno.)

Le-ti pooblaščenici lotili so se takoj resnega dela. Sestavil se je primeren „Poziv“ do raznih učit. društev, v katerem se je ob kratkem — v glavnih potezah — označil namen „Zaveze“ ter potem meseca decembra 1887. l. in januarija 1889. l. doposlal s prošnjo, naj se sl. društvo izjavi, namerava li pristopiti „zavezi“ ali ne, — naslednjim p. n. učit. društvom:

„Učit. društvu za brežiško-sevniški okraj“, „Konjiškemu uč. dr.“, „Savinjskemu uč. društvu“, „Šmarijsko-rogaškemu uč. dr.“, „Ljutomerskemu uč. društvu“, — „Uč. dr. za mariborsko okolico“, „Okrajnemu slovenjebistriškemu uč. dr.“, „Št. Lenartskemu okr. uč. dr.“, „Uč. dr. za Ptujski okraj“, „Okr. uč. dr. ormoškemu“, „Okr. uč. dr. Slovenjegraškemu, „Šaleškemu uč. dr.“; (Vsi na Štajerskem.) — „Slov. uč. dr. v Ljubljani“, „Pedagogičnemu društvu na Krškem“, „Národní šoli“ (Kranjsko); „Uč. dr. za Goriški okraj“, „Tominskemu uč. društvu“, „Slov. uč. društvu za Koperski okraj“, „Uč. dr. za Sežanski uč. okraj.“ — (Zavsem torej 19 slov. uč. društvom.)

Temu pozivu so se društva — na čast bodi rečeno zavednemu slov. učiteljstvu — odzvala — izjemom par slučajev častno in moško.

Oglasila pa so svoj pristop k „Zavezi“ po kronoložnem redu uč. dr. také le:

- „Celjsko uč. društvo“ (kot osnoveatelj), 2. nov. 1887. l.
„Slov. uč. društvo“ v Ljubljani, dné 24. jan. 1888. l.
„Pedagogično dr.“ na Krškem, dné 16. febr. 1888. l.
„Ptujsko uč. društvo, dné 16. febr. 1888. l.
„Učit. dr. za Goriški okraj“, dné 14. febr. 1888. l.
„Šmarijsko-rogaško uč. dr.“, dné 17. febr. 1888. l.
„Uč. dr. za Sežanski okraj“, dné 17. febr. 1888. l.
„Tominsko uč. društvo“, dné 24. febr. 1888. l.
„Slov. uč. društvo za Koperski okraj“, dné 27. febr. 1888. l.
„Ljutomersko uč. društvo“, dné 5. marec 1888. l.
„Savinjsko uč. dr.“ dné 8. marec 1888. l.
„Ormoško uč. društvo“, dné 3. aprila (ta pot, pogojno, definitivno):
10. jan. 1889. l.
„Logaško dr. uč. in šol. prijateljstvo“, dné 7. jun. 1888. l.*)
„Uč. dr. za Postojnski okraj“, dné 5. jul. 1888. l.*)
„Gornjegraško uč. dr.“, dné 6. avg. 1888. l.
„Uč. dr. za Mariborko okolico“, dné 10. jan. 1889. l.
„Slovenjegraško uč. društvo“, dné 10. marec 1889. l.
„Brežiško-Sečurško uč. dr.“, dne 4. aprila 1889. l.

Za vsem je tedaj ¹⁸⁷⁰⁷⁶ prijavilo svoj pristop 18 uč. društev na Slovenskem k „zavezi“, število katerega se „osnovni odbor“ nikdar nadjal ni. To očitno kaže, da je „zaveza“ bila potrebna ter da ima opravičen up do krepkega življenja. Slava zavednosti slov. učiteljstva!!

Ko je „osnovni odbor“ bil prepričan, da bode „zaveza“ lahko osnovljena — prijavljena društva bila so mu kažipot — tedaj se je lotil sestavljenja „Pravil“ ter je vže v 7. številu „Pop.“ z dné 10. aprila 1888. l. objavil „Načrt pravil, zaveze slov. uč. društev“ slov. učiteljstvu v občo presojo ter posamna društva ob enem prosil, naj izrazijo svoje pomisleke proti pravilom vsaj do 15. junija 1888. l.**)

Uvažuje izražene pomisleke — bili so v občo malostni — predelal je „osn. odbor“ pravila ter je potom okr. glavarstva Celjskega vposlal vis. namestniki v Gradec v daljno predložitev dné 16. junija 1888. l. „Osn. odbor“ je obrnil, a namestnika pa je obračala. Poslala nam je pravila nazaj, češ, naj je naravnost predložimo vis. ministerstvu za notranje zadeve.

Kaj nam je bilo početi sedaj? Nič drugega, nego omisliti si novih prepisov, je znova kolekovati ter je odposlati na Dunaj.

To se je zgodilo 7. avg. 1888. l. Rešitev pa nam je došla potom okr. gl. Celjskega, dné 8. sept. 1888. l. in sicer ugodna.

*) „Logaško“ in „Postojnsko“ uč. dr. ste se ustanovili mej snovanjem „zaveze“ a takoj ste po konstituiranju prijavi svoj pristop k „zavezi“, kar je sigurno laskavo za vrle sobrate na kršnem, a zavednem Notranjskem.

**) Tej prošnji so ugodili: „Sav. uč. dr.“, „Ptujsko uč. dr.“, „Gornjegraško uč. dr.“ (ta društva so se izjavila, da nimajo ugovora napram objavljenemu načrtu „pravil“); pomisleke proti njim pa so pismeno izjavili osn. odb. tā le uč. dr.: „Šmarijsko-rogaško dr.“, „Uč. dr. za Goriški okr.“, „Ljut. uč. dr.“, „Slov. uč. dr. za Koperski okraj“ in „Uč. dr. za Sežanski okraj“.

a) Značaj. Značaj otroku vtrjevati je jako tehtna naloga v vzgoji. Značaj pa se mora vzdelovati v domači družini in primerni družbi. Splošno se meni, da otrok še malo, ali nič značaja ne prinese v šolo stopivši čez šolski prag; saj pravi lord John Russell: „Javna učilnica še le vtrjuje značaj. Iz očetovske hiše, kjer je bil poprej deček prenjegovan milček, kjer je njegova budalost veljala za dovtipnost, njegova trma — duha krepost, odtrže ga šola in privéde na kraj, kjer zavzema mesto po svojih pravih krepostih in talentih. Je li čemerén, pusté ga v miru; se razjezi, dobi zaušnico. Tako se njegov značaj pripravlja za udarce v poznejšem življenju; za trudapolne boje pravnika, parlamentarja ali bojevnika. To pa je večé tehtnosti od vseh golih znanostij. Mnogo mož je pričelo stoprav v dvajseti dobi pridobivati si znanosti, malo jih pa izpremeni svoj značaj z dvajsetim letom.“ (Dalje prih.)

Čmerlji.

(Črtice iz njihovega življenja.)

(Dalje.)

V gospodarstvu naravinem so čmerlji velikega in prevažnega pomena. Kakor znano, so pri mnogih rastlinah cvetne razmere takšne, da se dotične rastline nikdar ne morejo same oploditi, kakor n. pr. vrbe, topoli, brinje i. dr., ki so dvodomne: eno drevo ima v cvetih same pestiče, drugo le prašnike in drevesi stojita mnogokrat eno uro in še dalje drugo od drugega. Kako bi prišel tukaj iz prašnikov cvetni prah, s katerim se oplodi ženski cvet, na pestično brazdo, ako bi ga žuželke in med njimi čmerlji tja ne prenašali. Druge rastline spet imajo sicer moške in ženske cvete na istem individuju, a ne skupaj v istem cvetu n. pr. leska, jelše, smreke i. dr. Tudi tukaj posreduje (poleg vetra) žuželke — med njimi pridni čmerlji — oplojbo. Pa tudi take rastline, pri katerih se nahajajo prašniki in pestiči v istem cvetu drug poleg drugega, se ne morejo vsekrat same oploditi, ker so ženski in moški cveti ali neugodno razpostavljeni, (pestiči stojé višé od prašnikov, cvetni prah pada pa le navzdol), ali tako med seboj ali z drugimi cvetnimi deli vzraščeni, da je samooplojba nemogoča. Kdo posredi pri teh rastlinah oplojbo? Kdo drugi, kakor žuželke, pri nekaterih rastlinskih vrstah izključljivo čmerlji. Kdo ne pozna tako imenovanih sirotic (Stiefmütterchen, *Viola tricolor*), ki cveté v raznih barvah, od bele do črne, po naših vrtili. Cvet te rastline je tudi tako urejen, da se rastlina ne more sama oploditi. Njena vonjava pa ugaja le čmerljem, drugim žuželkam ne. Zato jo tudi le čmerlji obiskujejo ter oplojenje posredujejo. Darwin trdi, da bi izginile sirotice s svetá, ako bi čmerlji izmrli.

Vsako pozna belo in rúdečo deteljo, *Trifolium repens* in *Trifolium pratense*. Ti dve detelji se tudi ne moreta sami oploditi. Belo deteljo obiskujejo čmerlji, bučele, sploh raznovrstni kožokrilci in druge žuželke.

Zgoraj imenovani angleški učenjak prirodopisec naredil je ta-le poskus: 20 glavic bele detelje je tako postavil na svoj vrt, da so jih obiskovale bučele, čmerlji itd., 20 drugih glavic te detelje pa je zavil v tanek pajčevlan ter tako zabranil žuželkam dohod. Od prvih 20 glavic dobil je 2290 semenskih zrnc, od drugih 20 niti jednega ne.

Rudečo deteljo pohajajo ter oplojbo posrejšajo skoraj jedino le čmerlji, zlasti takšni, ki imajo posebno dolg rilec, kakor *Bombus hortorum*, B., *Rajellus* in *B. lapidarius*. Čebele te detelje ne iščejo tako rade, ker s svojim krajšim rilcem ne pridejo tako lahko do mednikov. Vidimo jih sicer, da pridno porivajo rilčke v rudeče glavice, toda če jih na tanko opazujemo, najdemo, da čez nekoliko časa jezne in nevoljne odbrenče, ker na glavici nič ne opravijo. Darwin je dobil iz 100 glavice rudeče detelje, katere so obiskavali čmerlji in druge žuželke 2700 semenskih zrnc; iz drugih 100, do katerih čmerlji niso mogli, pač pa druge žuželke, niti jednega ne. Darwin zato misli, če bi izmrli čmerlji, bi izginila tudi rudeča detelja.

Ko so se Angleži naselili v južnovzhodnji Avstraliji, so zaredili tam doli tudi našo domačo živino (Avstralija nima razen vrečarjev nobenih sesalecev) posebno goveda in ovce. Zasejali so koj tudi rudečo deteljo, toda čuda, semena niso mogli od nje nikdar dobiti. Vzroke neplodovitosti rudeče detelje na avstralski zemlji jeli so iskati veščaki, ter konečno našli, da Avstralija nima žuželke, ki bi bila v stanu posrediti oplojbo pri rudeči detelji, kajti čmerljev tam ni. Pozneje so jih tja zanesli in tam zaredili Angleži in pred dvema leti (1887) dobili so baje blizo Syttleton-a prvokrat deteljno seme. Tako bi se dalo še mnogo slučajev navesti, ki bi dalje kazali, kako važno vlogo igrajo čmerlji v gospodarstvu naravinem.

Čmerlji imajo mnogo sovražnikov. Nekaj je takih, ki živalice ali v gnjezdu ali zunaj na paši roparsko napadajo, drugi pa pritihotapijo v naselbino ter se tukaj živé od njihove zalege ali pa podjedajo stanovnike, hraneč se od njihovih zalog. Gnjezda razdirajo ter čmerlje z zalego in satovjem vred žró lisice, jazbeci, dihurji, podlasice, krti, rovke, miši, vrane, srake, kokoši i. dr. Polkovnik Neumann, ki se je več let bavil s studijami čmerljev, trdi, da miši razderó dve tretjini pričetih čmerljskih naselbin. Tudi človek vniči mnogo čmerljskih gnjezd, seveda navadno nehoté. Pri košnji in kadar se grabi po gozdih stelja, razneseta kosa in grablje veliko število gnjezd. Dečki, kateri hodijo k čmerljem strd srkat in kateri jih spravljajo v panjice, motijo živali v njihovem delovanju in uničijo marsikatero društvo. Tudi ni vselej varno srkati čmerljevo strd, ker je včasih strupena. Bral sem, da je nekje na Švicarskem umrla deklica, ki je pila strd iz čmerljevega satovja. Najbrž je bila zadela naselbino vrste *Bombus Gerstaeckeri* Mor., katera se zlasti v Šviciji pogosto nahaja in baje izključljivo znano strupenko omej (*Aconitum Napellus*) obiskuje. (Konec prih.)

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Eдинаjsta knjiga.

Spomin.

Spomin so nekateri zmatrali le za dar prirode in brezdvomno ima ona največi vpliv na njega, toda kakor vse drugo se tudi spomin z vežbanjem jači; in vse prizadevanje, o katerem sem do zdaj govoril, je brezvspešno, ako ne

zborovanja nista mogla vdeležiti. Naprošenec je ta poziv radostno sprejel in svoje nalogo tudi tako častno rešil, da je splošno pohvalo žel. Nja čisti govor, oslajen z jako primerno humoristiko je vse vtešil.

Na to vršila se je volitev novega odbora. Predsednikom bil je enoglasno zopet g. Ivan Kele, učitelj pri Novišti, voljen; istotako tajnikom gosp. Matej Dedič, učitelj v Vočni. Podpredsednik postal je g. Fran Žolgar, nadučitelj na Rečici, odbornika pa gg.: Fran Kocbek, učitelj na Rečici in Tone Žagar, učitelj v Gorici. — Po splošnej izjavi odloči se še binkoštni torek za prihodnje zborovanje v Gornjemgradu.

Ob $\frac{1}{2}$ 2. uri se zborovanje sklene in podali smo se k skupnemu obedu v g. Fran Fischer-jevo gostilno, kjer smo bili prav dobro in tudi po ceni pogosteni, za kar bodi gostilničarju tem potom zahvala izrečena.

Po prav živahni zabavi do večera v okrepčalnjej, kolegijalnjej ljubezni razšli smo se z nado, da se binkoštni torek zopet — v Gornjemgradu snidemo, — v kar pomози Bog! —

Želeti je, da se točnost in vdeležba še zboljša!

— . . . .

S Krasa, 4. maja 1889. (Glavno zborovanje učiteljskega društva za Sežanski okraj.) Vsled ukrepa odborovega smo se zbrali v dan 2. t. m. v Sežani udje našega vrlega društva, da „svojei med svojei“ prebijemo nekoliko ur skupaj v resnem delovanju in v veseli radosti in da si zopet pridobimo kaj potrebnega in koristnega za naše nadalnje delovanje. Bilo nas je 16 in med temi dva gg. društvenika iz okraja Voloskega: Debenjak in Martelanec. Gospod Benigar, društveni predsednik, nas pozdravi sè srčnim: „Dobro došli!“, navede v kratkih potezah glavne momente društvenega delovanja; omenja hude in britke nezgode, ki je zadela mogočno Avstrijo vsled nagle smrti nadepolnega cesarjeviča Rudolfa in nas vabi, da v znamenje sožaljenja vstanemo raz sedežev; kar smo takoj storili s tužnim vsklikom: „Blag mu spomin!“ — Društveni tajnik prečita na to zapisnik zadnjega zborovanja. G. Fakin opomni, da je zapisnik površno sestavljen, ker ni v njem vse natančno navedeno, kaj in kako se je debatovalo. G. Štrekelj odvrne na to, da bi si morali najeti stenografa, ko bi hoteli v zapisniku vse do pičice navesti. G. Kante je dostavil, da morajo biti v zapisniku le predlogi posameznikov natančno stilizovani, gledé drugega se pa napišejo le glavne točke. S tem smo se vsi strinjali in naposled se je zapisnik odobril.

Ker ni bilo g. nadzornika, da bi bil predaval o računstvu, se je radostno vsprejela ponudba g. Luznik-a, izumitelja didaktofona, da nam o istem predava in s pomočjo čvetero učencev pokaže, kako se človek lahko v majhnem času nauči na tem godbenem stroju gosti in peti. — Vešče pero bode o tem znamenitem instrumentu v vrlem našem „Popotniku“ obširneje pisalo*).

Toliko pa mi bodi za zdaj dovoljeno reči, da smo bili vsi preseneteni, čudili smo se in strmeli. In kaj bi ne? V jednej uri so dečki stroj tako dobro spoznali, da so na njem, nepoznano jim pesmico, godli in peli. — G. izumitelju se je čestitalo in izrekla se je le jedina želja: Bog daj g. Luznik-u srečo, da bi mnogo, mnogo teh strojev razprodal, slovenskemu učiteljstvu v ponos, človeškemu rodu pa v korist in napredek. — Za tem nastopi vrli naš sotrudnik g. Janko Štrukelj in nam s krepko besedo poroča o prvem zborovanju „zaveze slov. učit. društev“ v Ljubljani. Poročilo njegovo smo z veliko pazljivostjo poslušali; veseli smo bili, ko nam je kaj radostnega poročal; a ko je prišel do volitve predsednika naše zavezi, smo postali resni in tužni. Kaj takega se v Ljubljani nihče ni nadejal! — G. predsednik se v našem imenu zahvali g. referentu, priznavši veliko trud, ki ga je imel sè sestavo obširnega poročila. — Na to prebere tajnik svoje letno poročilo o društvenem delovanju, ki se je z odobravanjem vsprejelo.

*) Prosimo.

Iz poročila blagajnikovega smo povzeli, da je naša kasa precej trdna in g. predsednika predlog, da se gotovina naloži v poštni hranilnici, smo radostno vsprejeli. — G. pevovodja z veseljem beleži, da se pevske vaje marljivo gojé in da petje vrlo napreduje.

Ko smo dospeli do točke: volitev društvenega vodstva, predlagajo posamezni gospodje, da ostane dosedanji odbor. Ker je bila velika večina za ta predlog, je stari odbor zopet prevzel vodstvo za bodoče leto.

Dospesvi do točke: razni predlogi. poprime g. Kante za besedo in predlaga, naj se voli poročevalec za naš „Popotnik“, ki ima postati glasilo zaveze. V sled tega predloga je bil izvoljen g. Ivan Bano poročevalec „Popotnik-ovim.“*) — G. Kosovelj predlaga, naj se zbere tudi poročevalec za kak politični list. Po kratkej debati smo se vsi odločili za „Slovenski Narod“ in poročevalecema sta bila voljena gg. Kosovelj in Štrukelj.

Na to prosi besede g. Bano; omeni velikih zaslug, ki jih ima vrlo „Celjsko učit. društvo“ za osnovanje naše zaveze, dostavi, da to društvo baš danes zboruje v Rimskih Toplicah, kjer slavi 20-letnico šolskega zakona in predlaga, naj se vrli naši sodrudniki telegrafično pozdravijo. Z burnimi: „Živeli!“-klici se je ta predlog vsprejel in koj se je odposlala le-tá depeša: „Danes zborujoče učiteljsko društvo Sežansko kliče Vam osnovateljem učiteljske zaveze in slaviteljem 20-letnice šolskega zakona: Živela zavednost! — G. Debenjak praša, kako misli naše društvo 20-letnico šolskega zakona slaviti.

Po predlogu g. Benigar-ja dobi odbor nalog, da za to potrebno ukrene. Po dovršenem zborovanju se je odbor podal k volitvi posameznikov; izid je bil sledeči: Predsednik g. Benigar, podpredsednik g. Kante, tajnik g. Bano, blagajnik g. Sila, pevovodja g. Kosovelj, tajnikov namestnik g. Starec in odbornik g. Korsič.

Na poti iz šolskega poslopja srečamo pismonošo, ki nam prinese depešo vrlega „Celjskega učit. društva“. Glasi se takó-le: „Vrlim zborujočim sobratom presrčni odzdrav. Živela stanovska zavednost!“ J. B.

Novice in razne stvari.

[Iz e. kr. štaj. dež. šolsk. svéta.] Dež. šolski svét je v svoji seji, dne 25. aprila 1889. vzel poročilo o okr. učit. konforencah l. 1888. na znanje in odobril nasvete, ki so se o tem stavili, je sistemoval potrebna učiteljska mesta, da se aktivira nova dekl. mešč. šola v Wieland-ovih ulicah v Gradeu, je objavil prov. 3. razred v Rušah definitivnim in je privolil, da se dosedanja paralelka v Burgau-u spremeni v prov. 3. razred.

[Zaloga knjig za ljudske in meščanske šole na Dunaju] bodo za prihodnje šolsko leto oddala knjig za ubožne učence na Kranjskem šolskem okraju Ljubljana za 105 gld. 20 kr., Postojina 124 gld. 84 kr., Kočevje 142 gld. 48 kr., Krško 171 gld. 58 kr., Kranj 136 gld. 46 kr., Ljubjanska okolica 155 gld. 16 kr., Litija 105 gld. 12 kr., Logatec 117 gld. 48 kr., Radovljica 82 gld. 50 kr., Novo Mesto 151 gld. 68 kr., Kamnik 105 gld. 3 kr., Črnomelj 123 gld. 80 kr.

[Dvorni svétnik dr. vitez F. Miklosich] postal je tajni svétnik.

[Gospod dr. Gustav Ipavie] je poklonil „Slovenskemu pevskeemu društvu“ dve novi skladbi za mešani zbor. Skladbi ste krasni in se boste peli pri velikem pevskeem zboru dne 4. avgusta t. l. Odbor je dal potrebne glasove tiskati, kateri se bodo v kratkem razposlali.

*) Vido.

prešinja spomin ostalih delov, kakor duša. Saj je spomin podlaga vsakemu ponku in brez uspeha se poučujemo, ako vse, kar koli slišimo, zgine; in baš taista moč nam daje obilico vzgledov, postav, razsodeb, rekov in dejanj, katerih mora govornik vedno obilno pripravljenih imeti. Po vsej pravici se imenuje zakladnica zgovernosti. Toda ne samo zvesto obdržati ampak tudi naglo razumeti mora oni, ki hoče mnogo govoriti, ne le z opetnim čitanjem zapomniti si zapisano tvarino, ampak držati se tudi v tem, kar je bil preišljeval, sporeda stvari in besedij spominjati se stvari, katere je nasprotnik navel, in teh ne oprovrgavati v tistem redu, v katerem so bile povedane, ampak postaviti jih na primerno mesto. Meni se pač vidi, da izhaja nepripravljen govor le iz dušne živahnosti. Kajti dokler druge stvari govorimo, je vže treba na to paziti, kar govoriti nameravamo. Kar tedaj duh vedno preišljeuje naprej hiti, shranjuje vse, kar koli med tem najde, nekako v spominu, kar od pazljivosti vzprejema in v izražanje podaje neka, rekel bi, sredna roka. Pa jaz menim, da mi ni treba pri tej točki zadrževati se, v čem da sestaja spomin; čeprav premnogi mislijo, da se duhu nekatera znamenja vtisnejo, katera ohrani, kakor vosek vtiske pečatov. Tudi nisem tako lahkoveren, da bi menil prepričan, ka postaja spomin zdaj slabši zdaj boljši, da je duh odvisen zlasti od take mehaničnosti. Večega občudovanja vredna je vzmožnost spominjati se davnih dogodkov in jih ponoviti; pa ne le tedaj, kedar jih iščemo, ampak včasih tudi svojevoljno, ne le, kedar bedimo, ampak tudi v mirnem spanju. To je še tem bolj čudovito, ker se tudi živali, ki nam se zdijo brez razuma, stvari spominjajo, jih zopet vzpoznavajo in se vračajo, da-si po dolgih potovanjih odvedene, vendar na priljubljena bivališča.

Ni-li to čudna izpremema, da novo iz spomina izgine, staro pa se ohrani? da se, pozabivši včerajsnih dogodkov, spominjamo stvari iz otroške dobe? da se mnogokatere stvari, kedar jih iščemo, skrivajo in slučajno prikazujejo? da nas spomin zapusti, pa se včasih zopet vrne? Vendar ne bi poznali divne moči spomina, ako ne bi bil toliko vplival na zgovernost. Kajti on sam ne podaje le reda stvari, ampak tudi besedij; pa ne samo to malenkost je sestavil, ampak traja tudi vedno, in pri prav dolgih govorih gine preje potrpežljivost poslušaleev nego govorniku zvestoba spomina. Tudi to služi v dokaz, da je v njem neka ročnost in da se pospešuje prirodnost z umetnostjo, ker meremo poučeni to storiti, brez pouka in vaje pa ne. Sicer pravi Platon¹⁾, da raba črk spomin

¹⁾ Platon pripoveduje v dialogu Fedru (pag. 275), da je iznašel egipetski bog Tevt črke in prišel h kralju Tamu v egipetske Tebe svojo iznajdbo priporočat. Ko ga je kralj po koristi črk vprašal, rekel je Tevt, da bodo Egipčane modrejše in bolj pomiljive storile, kajti one so bile iznajdene v prospeh pamčenja in modrosti. Kralj pa mu odvrne: „O preumetni Tevt, drug zamore stvari umetnosti iznajti, a drug korist in škodo njihove porabe presoditi. Tako si tudi ti kot izumnik črk iz gole nagnenosti trdil nasprotno temu, kar povzročajo. Kajti ta tvoja iznajba bode povzročila pozabo v dušah učečih se vsled zanemarjenja pametve, ker bodo pantili, zanašaje se na pisavo, od zvenaj po tujih znamenjih, ne znotraj iz samega sebe. Torej nisi našel pomočka za pamčenje ampak za vzpominjanje. V oziru modrosti pa ponujaš učencem le domišljavost, ne pa resnico; kajti oni bodo mnogo slišali, pa ne učili se, in si bodo domišljevali, da mnogo vejo, da-si navadno nevedni in v obhoji osorni, ker so v domišljiji ne pa v resnici modri postali“. — Cezar (de b. G. VI, 14) poroča o poučni metodi Druidov (ki so bili duhovniki starih Keltov v Galiji in Britaniji), da-si ne sme nobeden učenec naukov (ki so v verzih sestav-

ovira; se ve da, ker to, kar smo zapisali, tako rekóč nehamo pamtiti in zbog brezskrbnosti pozabimo. Brezdvomno velja v tem oziru največ pazljivost duha in tako rekoč bistrost očíj, ako na stvari pazi, na katere gleda. Odtodi prihaja, da duh to pamtí, kar zaradi učenja na izust skozi več dni pišemo.

Umetnost spomina pa je bajè prvi učil Simonid²⁾. Povest o njem je znana: Ko je za dogovorjeno plačilo bil pesen skoval na venčanega borca, kakoršna se navadno zmagalcu na čast zloži, bil mu se je del plače pridržal, ker je po pesnikom zelo priljubljeni navadi pesen podaljšal v proslavljenje Kastorja³⁾ in Poluksa. Zatorej mu se je velelo ostali del plače od onih zahtevati, katerih čine je bil slavil. In oni so mu to, kakor ljudstvo pripoveduje, izplačali. Kajti ko je k slavostnemu obedu na čast taiste zmage tudi Simonid povabljen bil, ga je nek sel ven poklical, češ da želita dva mladeniča, ki sta bila prijahala, ž njim o zelo važni stvari govoriti. Teh sicer ni našel, vendar je izprevidel iz izida, da sta mu bogova hvaležna. On je bil namreč komaj čez prag stopil, ko se soba na goste zruši in jih tako razmesari, da niso sorodniki obrazov in udov, katere so za pogreb iskali, na nobeden način mogli vzpoznati. Nato je Simonid vzpominjaóe se reda, po katerem so pri obedu sedeli, trupla sorodnikom nazaj dal. A sporočitelji se nikakor ne strinjajo, je-li pesen bila zložena na Glavkona Karistijskega ali na Leokrata ali na Agatarha ali na Skopo; je-li ta hiša v Farzalu⁴⁾ bila, kakor Simonid sam na nekem mestu naznanja in kakor so sporočili Apolodor⁵⁾, Eratosten, Evforjon in Evripil Lariški, ali v Kranenu, kakor sporoča Apola Kalimah, po katerem je Cicero to povest dalje razširil. Da je Skopa⁶⁾ imeniten Tesalec, pri tem obedu poginil, je gotovo; pristavlja se še, da je tudi sin njegove sestre bil ubit; misli se tudi, da je bila večina gostov zarod drugega Skope, ki je bil starejši. Sicer pa mi se dozdeva, da je vsa povest o Tindaridih izmišljena, in pesnik sam te stvari nikjer ne omenja, da-si tega za njegovo slavo toliko važnega dogodka gotovo ne bi bil zamolčal.

(Dalje prih.)

Književna poročila.

Godec. Poleg narodne pravljice o Vrbskem jezeru. Spisal Anton Funtek. V Ljubljani. Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg. 1889. Gotovo je vsakega

ljeni zapisati. To se pa zgodi, kakor Cezar meni, iz dveh vzrokov: Prvič, ker se na ta način najlože tajnost druidskih nauk ohrani, in drugič ker se učenci ne zanašajo na zapiske in se vsled tega pridno na pamet učé. — V taistem smislu trdi tudi modrec Seneka (Ep, 88, 32), da je ono pamčenje najbolj močno in zanesljivo, ki nima izven sebe nobene zaslombe.

²⁾ Simonid Kejski, čegar pesniška dela smo vže v X, 1 omenili, je izumil mnemoniko (Cic. de orat. II, 86); kakor sam v neki napisnici trdi, imel je lše v 80. l. dober spomin.

³⁾ Kastorja in Poluksa, imenovana Dioskura = Zenoviča, imeli so Grki za sinova ali Zena in Lede, ali po starejši pravljici za sina špartanskega kralja Tyndareja. Bila sta junaška mladenčca, izmed katerih je slovel Kastor kot vri konjenik in Poluks kot izvrsten borec s pestmi. V Šparti sta veljala kot varuha države in predstojnika telovadbe.

⁴⁾ Farzalos in Kranon ste bili mesti v Tesaliji.

⁵⁾ O Apolodoru, Eratostenu in Evforjonu prim. I, 1, 16; II, 15, 12; X, 1, 56.

⁶⁾ Skopadi so bili tesalski knezi v Kranonu. Tukaj omenjeni Skopas je slovel zaradi bogastva in gostoljubnosti v šestem stoletju pr. Kr.

[Odbor „Slovenskega pevskega društva“ vabi svoje izvršujoče člane, da se vdeležé Vodnikove slavnosti ob Bankoštih v Ljubljani. Kdor se kot ud „Slovenskega pevskega društva“ hoče te slavnosti vdeležiti in sodelovati, naj to nemudoma naznani odboru, da mu preskrbi od „Glasbene Matice“ potrebne glasove slavnostne kantate.

[Poboljšek ljudskih učiteljev na Českam.] Iz Prage se 30. m. m. javlja: Deželni šolski svet vkrenil je za ljudske učitelje 4. plačilnega razreda postavil v proračun za 1890. l. osobno doklado letnih 100 gld. „St. N.“

[Obiskovanje ljudskih šol] vršilo se je v raznih državah Evrope tako-le: Na 10.000 prebivalcev pride učencev v Nemčiji 1570, v Franciji 1471, v Švedskej 1460, v Norvegiji 1407, v Angliji 1367, Nizozemskej 1340, Belgiji 1260, Danskej 1230, Avstriji 1187, Ogrskej 1129, Španskej 1060, Italiji 515, Portugalskej 460, Rusiji 232 in Srbiji 200.

[Cerkev in šola na vlakcu.] Opraviteljstvo zakavkaške železnice namerava vstrojiti dva posebna voza. V enem teh vozov bode cerkev, v drugem pa šola. V poslednjem bode tudi oddelki za stanovanje in druge učitelju potrebne shrambe. Voza se bodeta vse leto vozila od mesta do mesta ter se vstavila tam, kjer bode potrebno, zlasti v krajih, v katerih otroci želez. služabnikov blizo postaj nimajo potrebnih šol.

[Kje je najmanj šol?] Islandija je pravi Eldorado za vse protivnike omike. Mimo tega, da je tam 70.000 prebivalcev, ne skrbi nihče za nastavljenje učiteljev, a to vsled tega ne, ker učiteljev ne poznajo. Vkljub temu znajo vendar vsi prebivalci čitati in pisati ter imajo dosti bogato národno slovstvo v pesmih in poezijah. Otroke poučujejo stariši sami.

[Najdaljši telefon.] Med Vraclavo in Berlinom napravila se je telefonična proga. Izdelek kaj izbornu služi; izrazi govorečega v Berlinu zamorejo se slišati jako razločno in glasno. Proga ta je najdaljša od vseh dosedanjih v Nemčiji, méri namreč 360 kilometrov, ali 48 mil. Namesto jeklenih in medenih žic, uporabile so se bronceve, katere najboljše odgovarjajo svojemu namenu.

Vabilo. „Konjiško učiteljsko društvo“ zborovalo bode dne 16. maja t. l. v šolskem poslopu v Konjicah in ob jednem praznovalo dvajsetletnico novih šolskih postav. Po zboru je skupni obed v gostilni gosp. A. Stanzer-ja, po katerem bo koncertirala godba konjiških učiteljev. K mnogobrojni vdeležbi vabi najvljudneje
odbor.

— 9026 —

Spremembe pri učiteljstvu.

Gospod Radoslav Škoflek, naduč. v Mozirju, prišel je za nadučitelja v Braslovčec; gosp. Fran Gostinčar, poduč. v Šoštanjcu, postal je definitiven na svojem mestu. — Gosp. Karol Trost, prov. učitelj v Mokronogu, imenovan je defin. učiteljem za tretjo, in bivša učiteljica v Dragotušu, gospa Kristina Kuralt, roj. Železnik definitivna učiteljica za IV. učit. službo v Št. Jarneju (Kr.). — Gospod Ivan Nekerman, učitelj v Marezigah pri Kopru imenovan je nadučiteljem v Podgradu (Volovski okraj); gosp. Zdravko Preložnik, učitelj v Borštu, je radi bolehnosti vzel odpravnino.

NATEČAJ.

Štv. 426.

Podučiteljski mesti.

¹ V Mariborskem šolskem okraju se nmeščajo:

- podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Radvanju z dohodki III. plač. razreda in prostim stanovanjem, ter
- podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Lehnu z dohodki IV. plač. razreda in prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje prošnje do konca t. m. dotičnemu kraju šolskemu svetu pošlj. jo. O kr. šolski svet v Mariboru, dne 1. maja 1889.

Predsednik: *Hein s. r.*